

Стимулювання розвитку індустрії програмної продукції в контексті формування стратегії імпортозаміщення України

Якубівська Юлія Євгенівна

Кандидат економічних наук, ст. викладач кафедри фінансово-економічної безпеки
Тернопільського національного економічного університету

Переважаючий на сьогодні приріст імпорту над експортом високотехнологічної продукції, зростаюче від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі високотехнологічними товарами та послугами зумовлюють помітне витіснення товарів національного виробництва імпортом. Збереження даної прогресуючої моделі насичення ринку на подальшу перспективу стримуватиме якісні технологічні зміни в економіці України, формуючи становище відносно низької продуктивності праці у сфері інтелектуальної власності та інноваційної діяльності загалом, а це, у свою чергу, несе в собі потенційну загрозу для зовнішньоекономічної безпеки країни і потребує оперативного втручання, розвитку індустрії програмної продукції на шляху реалізації ефективної політики імпортозаміщення, котра б узгоджувалась із пріоритетами модернізації промисловості України. Гостра необхідність державного регулювання даного питання пояснюється насамперед вітчизняними економічними показниками [1]:

Таблиця 1.

Структура експорту-імпорту комп'ютерних послуг в Україні за 2011-2012 рр.

Експорт (тис.дол.США)		Імпорт (тис.дол.США)		Коефіцієнт співвідношення імпорту до експорту	
2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.
532287,0	803548,0	242369,6	308661,9	0,46	0,38

Джерело: Складено автором за даними Державної служби статистики України [Електронний ресурс].

– Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/zd/dseip/dseip2007_u.htm

За даними табл. 1. бачимо, що експорт комп'ютерних послуг майже у 2,5 рази перевищує імпорт. Однак, якщо звернутися до статистичних даних щодо товарної структури зовнішньої торгівлі України, а саме щодо машин, обладнання та механізмів, а також електротехнічного обладнання, то можемо прослідкувати наступну тенденцію [2]:

Таблиця 2.

Товарна структура зовнішньої торгівлі України товарами класу «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» у 2012-2013 рр.

Експорт (тис.дол.США)		Імпорт (тис.дол.США)		Коефіцієнт співвідношення імпорту до експорту	
2012 р.	2013 р.	2012 р.	2013 р.	2012 р.	2013 р.
7026670,7	6975000,3	13178672,5	12470050,3	1,88	1,79

Джерело: Складено автором за даними Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1213_u.htm

Як бачимо із запропонованої табл..2, імпорт у даному випадку перевищує експорт майже у два рази, що являє собою чітку ознаку імпортозалежності нашої держави у даній сфері. А це означає, що в Україні необхідно розвивати індустрію програмної продукції в контексті формування стратегії імпортозаміщення. Важливим є не лише захист національного виробника, але й акцентування на якості продукції, відповідному рівні її конкурентоспроможності. Адже в Україні питома вага підприємств, котрі впроваджують результати інноваційної діяльності становить в середньому 10-13 %, тоді як в США та Великобританії цей показник становить від 70 % і вище [3]. Поясненням даного факту є низький рівень бюджетного фінансування інноваційної діяльності в Україні. Наведені нижче дані підкреслюють значення власних та інших джерел фінансування, а також наголошують на мінімальності фінансової підтримки з боку держави (у 2012 р. – лише 224,3 млн.грн. у порівнянні із суми залучених іноземних інвестицій у розмірі 994,8 млн.грн.). [4]:

Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні у 2011-2012 рр.

Роки	Загальна сума витрат	Питома вага	у тому числі за рахунок коштів							
			власних		держбюджету		ін. інвесторів		інші джерела	
			сума	пит. вага	сума	пит. вага	сума	пит. вага	сума	пит. вага
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
2011	14333,0	100	7585,6	52,7	149,2	1,0	56,9	0,4	6542,2	45,9
2012	11480,6	100	7335,9	63,9	224,3	2,0	994,8	8,7	2925,6	25,4

Джерело: Складено автором за даними Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Як видно з табл. 3, існує вагома різниця поміж джерелами фінансування. Найменша частка припадає на державний сектор. Загальна сума витрат зменшилася у 2012 році до рівня 11480,6 млн. грн. порівняно з 2011 роком, де даний показник становив 14333,0 млн. грн. Звертає на себе увагу також той факт, що у 2012 році частка фінансування від іноземних інвесторів зростає від рівня 56,9 млн.грн. до 994,8 млн.грн. Залучення іноземного інвестора є позитивним аспектом, однак необхідним є збільшення витрат держбюджету у даній сфері, оскільки саме частка коштів держбюджету є ключовим фінансовим показником для розвитку індустрії програмної продукції в контексті формування стратегії імпортозаміщення України.

Ми розглянули економічний аспект даної проблеми. Що стосується нормативно-правового забезпечення процесу розвитку індустрії програмної продукції в контексті формування стратегії імпортозаміщення України, то позитивним кроком для нашої держави стало прийняття наступних законодавчих актів:

1. Закону України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції» [5]. Даний Закон направлений на формування ефективних та сприятливих умов для розвитку індустрії програмної продукції в Україні задля створення додаткових та продуктивних робочих місць, а також залучення

інвестицій, в тому числі іноземних, збільшення кількості випуску високотехнологічної продукції, збільшення частки експорту та формування стратегії імпортозаміщення, підвищення рівня науково-технічного потенціалу нашої країни.

2. Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України про спеціальний режим оподаткування індустрії програмного забезпечення» [6], яким було проголошено спеціальний податковий режим для ІТ-технологій в Україні, а саме зниження ставок наступних видів податків: розмір єдиного соціального внеску зменшився з 34,7 % до 5 %; податок на прибуток – з 21 % до 16 %; звільнення від сплати ПДВ для ІТ-компаній. Крім того, право на провадження діяльності у даній сфері в запропонованому режимі буде надаватися компаніям, в яких залучено не менше 10 працівників, а вартість матеріальних і нематеріальних активів перевищує вартість грошового еквіваленту 50 мінімальних зарплат.

Отже, державна політика у даній сфері повинна бути комплексною, системною, та водночас забезпечувати інтенсивний розвиток науково-технічного напрямку, ринку інтелектуальної власності, із поступовим збільшенням обсягу випуску та реалізації якісної високотехнологічної продукції, що в майбутньому приведе до зменшення рівня залежності економіки нашої країни від імпорту. Основні пріоритети формування стратегії імпортозаміщення для України мають полягати у наступному:

1. Обмеження імпорту застарілих технологій, особливо комп'ютерних машин та обладнання, одночасна активізація залучення іноземних інвестицій у формі нових технологій.

2. Охорона та захист вітчизняного ринку від недобросовісної конкуренції та неякісного імпорту (особливо товарів, що виготовлені із порушенням права інтелектуальної власності), який загрожує не лише фінансово-економічній, але також і екологічній безпеці держави.

3. Податкове стимулювання внутрішнього виробництва та збуту програмної продукції.

4. Розбудова та підтримка ефективних фінансово-кредитних механізмів діяльності внутрішнього виробництва у сфері програмного забезпечення.
5. Удосконалення нормативно-правового забезпечення розвитку стратегії імпортозаміщення для України. Розробка та затвердження стратегічних програм та відповідних документів, закріплених за пріоритетними напрямками розвитку комп'ютерних технологій, а також забезпечення та контроль за їх виконанням, що в подальшому сприятиме формуванню ефективної, послідовної та виваженої політики та сформує ефективні важелі державного впливу саме на запровадження імпортозаміщуючої стратегії в Україні.

Список використаних джерел:

1. Динаміка структури експорту-імпорту послуг: [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/zd/dseip/dseip2007_u.htm
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі: [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1213_u.htm
3. Прантенко Г. Комерціалізація технологія у сучасних умовах в Україні: [Електронний ресурс] / Г. Прантенко // Схід. – 2008. – № 5(89). – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=31888.
4. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні: [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції : Закон України від 16.10.2012 р.: [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5450-17>
6. Зміни до Податкового кодексу України відносно спеціального режиму оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції: [Електронний ресурс] / Податковий кодекс України: семінари, коментарі. – Режим доступу: <http://tax.38044.org/UA/6489>